

2018-02-28

Till: Lars Nilsson, lars.x.nilsson@regeringskansliet.se

Vår referens: mia.ahlgren@funktionsratt.se

Kompletterande synpunkter om uppföljning av rekommendationer från FN:s kommitté om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Funktionsrätt Sverige konstaterar att det har gått nästan fyra år sedan rekommendationerna lämnades från FN. Vi saknar fortfarande tydliga ställningstaganden från regeringen kring flera av rekommendationerna. Sakrådet som genomfördes den 16 januari 2018 ledde inte till dialog i enlighet med artikel 4.3 och 33.3 i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Konventionen bygger på den människorättsbaserade modellen. Personer med funktionsnedsättning **är rättighetsbärare** och omfattas av mänskliga rättigheter på samma sätt som andra. Funktionsnedsättning ska betraktas som en del av den mänskliga mångfalden på motsvarande sätt som till exempel kön. De hinder som finns för personer med nedsättning att få del av rättigheterna ska tas bort. Staten har ansvar för att detta sker.

Flera av rekommendationerna från FN 2014 visar att den människorättsbaserade modellen saknas i Sverige. Vi vill ha fördjupad dialog om följande rekommendationer:

- likhet över landet och inkorporering av Funktionsrättskonventionen, §§ 7-8
- stödjande beslutsfattande och likhet inför lagen, §§ 33-34
- Utvärdering efter avslutat uppdrag till MFD, DO och BO om ökad medvetenhet, §§ 21-24

Vi bifogar även utvärdering av sakrådet.

Likhet över landet

Kommittén påpekar att det finns en allvarlig skillnad mellan konventionsstatens politik och kommunernas politik när det gäller att genomföra konventionen, § 7 i rekommendationerna. Staten har en skyldighet att se till att Konventionen gäller lika över landet och att kommunerna tar sitt ansvar för att Konventionen genomförs.

Kritiken om likhet över landet har även lyfts av Barnrättskommittén. Regeringen har aviserat att Barnkonventionen ska inkorporeras.

Konventionen gäller fullt ut över hela Sverige, artikel 4 § 5 Funktionsrättskonventionen och artikel 29 Wienkonventionen om traktaträtten (SÖ 1975:1). Det är staten och därmed regeringen som har det yttersta ansvaret för att se till att alla rättigheter i konventionen genomförs och säkerställs för personer med funktionsnedsättning, artikel 1 och 26 Wienkonventionen.

Det kommunala självstyret är grundlagsfäst och skyddas även av Europakonventionen om kommunal självstyrelse. Men det är vare sig ovillkorligt eller obegränsat. Det kommunala självstyret kan begränsas genom lag, om begränsningen än bör vara proportionerlig, Regeringsformen 14:3 och 8:2 p. 3.

Staten får inte hävda att man är förhindrad från att uppfylla sina förpliktelser under Funktionsrättskonventionen, artikel 27 Wienkonventionen, med hänvisning till det kommunala självstyret.

Inkorporering av Funktionsrättskonventionen

Kommittén yrkar på att konventionen inkorporeras på riktigt till svensk rätt, § 8 i rekommendationerna. Rekommendationerna i sin helhet visar att svensk lag och rätt och dess tillämpning inte är tillräckliga för att genomföra konventionen. Nyligen har Europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter upprepat kravet på inkorporering.

Regeringen har kommenterat vissa delar av kritiken från Europarådets kommissionär, men inte kravet på inkorporering. Motsvarande kritik när det gäller Barnkonventionen har utretts och resulterat i beslut om inkorporering.

Funktionsrätt Sverige har vi flera tillfällen framfört att regeringen snarast måste tillsätta en utredning för att kunna svara på rekommendationen i § 8, med uppdrag att se över hur svensk författning, policys och program förhåller sig till konventionen. Den utredning som gjordes inför ratificeringen i Ds 2008:23 FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och proposition 2008/09:28 Mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning är ofullständig och nära tio år gammal. Sedan dess har Sverige fått rekommendationer och Kommittén har antagit ett antal allmänna kommentarer som syftar till att vägleda konventionsstaterna i hur konventionen ska genomföras.

En utredning behöver bland annat belysa hur väl svensk rätt uppfyller konventionen när det gäller rätten till ett stödjande beslutsfattande, till tillräckligt stöd och inkludering i det allmänna utbildningssystemet, till full tillgång och tillträde till alla byggnader, platser och tjänster som riktar sig till allmänheten, till frihet från intersektionell och flerfaldig diskriminering, skydd i hetsbrottslagstiftning samt till personlig assistans och annat stöd som möjliggör ett självbestämt liv och inkludering i samhället.

Funktionsrättskonventionen kan inte tillämpas direkt av myndigheter eller domstol men svensk rätt ska så långt möjligt tolkas i överensstämmelse med Konventionen, SoU 2010:70 Ny struktur för skydd av mänskliga rättigheter s. 130-131, Skr. 2016/17:29 Regeringens strategi för det nationella arbetet med mänskliga rättigheter s. 25-26 . Enligt Uppsala Universitets rapport: Principen om fördragskonform tolkning förhållande till Sveriges konventionsåtaganden om mänskliga rättigheter, tillämpas inte fördragskonform tolkning i någon större utsträckning.

Likhet inför lagen

Kommittén kritiserar Sverige för förvaltarskapet och rekommenderar att ställföreträdande beslutsfattande ersätts med stödjande beslutsfattande, §§ 33-34 i rekommendationerna.

Artikel 12 fastslår att alla personer med funktionsnedsättning har rätt att fatta sina egna beslut på lika villkor som andra. Av den första allmänna kommentaren framgår att personer med funktionsnedsättning har rätt till ett stödjande beslutsfattande som

respekterar individens vilja, preferenser och önskemål. Om det i en given situation, efter att alla praktiska möjligheter har uttömts, inte går att ta reda på vad personen vill, ska det beslut fattas som kan antas stämma överens med personens vilja. Stödpersonen får inte fatta beslut som inte stämmer överens med den enskildes vilja. Den enskilde får inte heller påtvingas ett stödjande beslutsfattande.

Ett förvaltarskap anordnas oberoende av den enskildes inställning och fråntar denne sin rättshandlingsförmåga inom de områden som omfattas av förvaltarskapet, Föräldrabalken 11:7, 11:9. För ett anordnande av godmanskap är däremot huvudregeln krav på samtycke från den enskilde. Om den enskilde inte anses kunna samtycka kan en god man förordnas ändå, Föräldrabalken 11:4. En god man behöver samtycke från sin huvudman för att fatta beslut och vidta andra åtgärder; detta gäller dock inte handlingar som sedvanligen företas för den dagliga hushållningen. Om den enskilde inte anses kunna avge sin mening kan den gode mannen även fatta andra beslut utan samtycke, Föräldrabalken 11:5. Såväl gode män som förvaltare ska alltid handla på det sätt som bäst gagnar den enskilde, Föräldrabalken 12:3.

Professor Gerhard Quinn medverkade i den konferens som anordnades av Nordiskt välfärdscenter och Myndigheten för delaktighet i somras. Han tog upp flera exempel på hur andra länder arbetat med stödjande beslutsfattande. Funktionsrätt Sverige undrar hur regeringen arbetar för att införa stödjande beslutsfattande. Vi vill också veta hur regeringen ställer sig till skillnader mellan artikel 12 och vad som framgår av den första allmänna kommentaren och regleringen rörande förvaltare och gode män.

Medvetandegörande om rättigheter

Kommittén lämnade konkreta rekommendationer för att öka medvetenheten om konventionen §21-24. Artikel 8 kräver omedelbara, effektiva och ändamålsenliga åtgärder. Regeringen agerade snabbt och gav MFD, DO och BO uppdrag och resurser.

Uppdraget slutredovisas den 1 mars 2018. Funktionsrätt Sverige vill ha en dialog om resultatet av uppdraget och en analys av vad som krävs för att uppfylla rekommendationerna.